

Pályázat

**a Kúria Büntető Elnökhelyettesi álláshelyére
2024.**

**Dr. Csák Zsolt
Büntető Kollégium vezetője**

I. A Kúria Büntető Szakági Elnökhelyettesének tevékenysége

Finkey Ferenc fogalmazta meg, hogy „A legfelsőbb, illetőleg az utolsó fokban ítélő bíróság ítélete rendszerint az emberileg elképzelhető legigazabb és legigazságosabb döntést tartalmazza.” A Királyi Kúria tanácselnökeként megfogalmazott gondolat kifejezi azt a hivatásból és beosztásból eredő felelősséget, amelyet Magyarország legfelsőbb bírósága a Kúria Büntető Kollégiumát vezető elnökhelyettesnek is éreznie és megvalósítania kell.

Az előző gondolatok mellett nem hagyható figyelmen kívül az a betöltendő funkcióban megnyilvánuló kettős elvárás és feladatrendszer, amely egyrészt a jogegység biztosításának követelményét szem előtt tartva a szakmai irányítói munkában manifesztálódik, másrészt igazgatási jellegű teendők betöltését is jelenti a kollégium és a Kúria egészét illetően.

A kollégiumot vezető elnökhelyettes egyik legfontosabb feladata az előző két elvárás közötti megfelelő összhang megteremtése, azaz a Büntető Kollégium ítélkezési és jogegységesítő tevékenysége és a Kúria szervezeti és működésére vonatkozó szabályzataiban előírt megfelelő működési feltételek biztosítása.

A fenti kötelezettségeknek az Alaptörvény, a büntetőeljárás törvény, a bírósági szervezeti törvény, valamint a Kúria Szervezeti és Működési Szabályzata és a kollégium ügyrendje által meghatározott keretek között kell eleget tenni. Ezek jelentik ugyanis a tisztség alapját. A szakmai összhang megteremtése és a tényleges ítélkezési munka mellett az igazgatásból eredő munkaszervezési feladatok ellátása is a kollégiumot vezető elnökhelyettes vitathatatlan kötelessége. A Büntető Kollégium mint szervezet létezik, működik, átlagon felül teljesít, ezért a működtetés mint igazgatási feladat valójában a jelenlegi rendszer alapvető fenntartásának biztosítását jelenti.

A Kúria elnökhelyettese feladatainak meghatározása során az Alaptörvény 25. cikkét, valamint a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Mivel az előzőek alapján a Kúria legalapvetőbb feladata az ítélkező tevékenység mellett a jogalkalmazás egységének biztosítása, az elnökhelyettes tevékenységének is ezt a célt kell szolgálnia.

Legfőbb feladatának a Bszi. 123. § (4) bekezdésében foglaltak teljesítését tekintem, e szerint ugyanis a Kúria elnökhelyettese a kollégiumvezető feladatait is elláthatja. Az elnökhelyettes feladata tehát kettős, egyrészt a Büntető Kollégium vezetése, másrészt a Bszi. 123. §-ában, valamint a Kúria elnökének 14/2021. számú utasításával megállapított Szervezeti és Működési Szabályzat 20-23. §-ában meghatározott további tevékenységek ellátása.

Határozott álláspontom, hogy a bírósági vezetőnek ugyanakkor szervezeti egysége valamennyi munkatársát támogatnia kell. Ez a szolgálat nem merülhet ki az előzőekben jelzett működési feltételek biztosításában, hanem meg kell nyilvánulnia a kollégium valamennyi munkatársa, mint emberek, bírák és igazságügyi alkalmazottak szakmai és emberi támogatásában is.

Ugyanakkor figyelemmel kell lenni arra, hogy az össz-kollégiumi, illetve össz-kúriai érdekek mindig fontosabbak az egyéni érdeknél, ezért az egyéni érdekek nem uralkodhatnak el a teljes szervezet rovására. A kettő között egyensúlyt és összhangot kell teremteni.

Mindenki számára jól láthatónak kell lennie a szakmai és igazgatási feladatok szétválasztásának. Nem igényel külön magyarázatot, hogy ennek a kijelentésnek világos jogszabályi hátterét biztosítják az előzőekben megnevezett törvények és belső szabályzatok.

Nyomatékosan szeretnék utalni arra, hogy – bármekkora munkaterhet is jelent – a tényleges ítélkező tevékenységtől nem tudok és nem is akarok elszakadni. Elsősorban és mindenekfelett bírónak tartom magam, akinek a bírói hivatás etika elvárásait kell szem előtt tartania. Tanácselnökként továbbra is részt kívánok venni a kollégium munkájában.

II. A Kúria Büntető Szakági Elnökhelyettes feladatai

A világosan megfogalmazott jogszabályi előírások mellett nem hagyható figyelmen kívül az emberi tényező jelentősége, amely a munkaszervezési kötelezettség teljesítéséből is levezethető. Fellebbviteli bírói fórumnak, szervezeti egységnek és különösen fellebbviteli tanácsnak tudnia kell harmonikusan együttműködni, mert ennek hiánya akár a jogegységet is veszélyeztetheti.

Kétségtelen tény, hogy a Büntető Kollégium ebből a szempontból jelentős előnyt élvez, részint kis létszáma, részint megfelelően összeszokott és együtt dolgozni a legnehezebb feltételek (mint például a járványhelyzet) között is képes munkatársai miatt.

A szakági elnökhelyettes kötelessége olyan munkahelyi légkör megteremtése és fenntartása, amely az előzőekben írt elvárást biztosítani képes. Ezért tehát nemcsak jogi kerete van a feladatainak, hanem a mindennapok által indikált „hétköznapi” gyakorlata is.

A vezető által irányított szervezeti egység dolgozói esetében kívánatos, hogy jól érezzék magukat a munkahelyükön, de tudniuk kell, hogy a vezető támogatására és segítségére minden körülmények között számíthatnak. A vezetőnek tisztában kell lennie azzal, hogy minden ember egyenlő tiszteletet érdemel pozíciójától függetlenül, mert munkájuk egyaránt fontos.

Mindéből következően tehát részint az eljárásjogi, részint a szervezetjogi szabályoknak megfelelően kell a kollégiumot működtetni.

A Kúria Szervezeti és Működési Szabályzata, a Kúria Büntető Kollégiumának ügyrendje, valamint munkaterve alapján az elnökhelyettes feladatait az alábbiakban lehet és kell összefoglalni:

- a.) Kapcsolattartás a Kúria vezetésével és más kollégiumaival, azok vezetőivel.
- b.) Az SZMSZ 23. § (2) bekezdésében felsoroltaknak megfelelően rendszeresen tájékoztatni a Kúria elnökét a kollégium működését érintő szakmai, ügyforgalmi, létszámot, továbbá más kollégiumot érintő szakmai kérdésekről.

- c.) Folyamatosan követni az igazságügyi alkalmazottak tevékenységét, őket ellenőrizni és kapcsolatot tartani a büntető irodával.
- d.) Bíróként részvétel a kollégium munkájában, vagyis tényleges, az ügyelosztási rendnek megfelelő ítélkezés.
- e.) Részvétel a jogegységi panasz eljárásban.
- f.) A kollégium szakmai munkájának igazgatása, amely egyrészt szakmai szinten, másrészt a tanácsok közötti összhang megteremtésében nyilvánul meg.
- g.) Az úgynevezett „külső tevékenységek” közül a legfontosabb a kollégium – és értelemszerűen a Kúria – szakmai álláspontjának képviselése mind az alsóbb fokú bíróságok, mind más szervezetek és a tudomány felé.
- h.) Rendszeres kapcsolattartás az ítélőtáblák és törvényszékek kollégiumvezetőivel és kollégiumaival.
- i.) Irányukban rendszeresen tudatosítani azokat a határozatokat, amelyek a Kúria által összehangolt jogegység biztosítását szolgálják (Finkey Ferenc gondolatával: a judikatúra összehangolása).

A Kúria Büntető Kollégiumának vezetése mellett rendkívül fontos feladat a Kúria vezetésében való részvétel és ennek kapcsán a Büntető Kollégium érdekeinek megjelenítése. Ez egyértelműen következik a bírósági igazgatási vezetői tisztségből. Azt azonban nekem is kötelességem kihangsúlyozni, hogy nem a kollégiumot vezető elnökhelyettesnek van kollégiuma, hanem fordítva.

A vezetői értekezleteken való részvétel és a Kúria elnöke által kiosztott feladatok elvégzése mellett továbbra is fenn kell tartani a kapcsolatot a Kúriai Döntések főszerkesztőjével és a kollégium jogi álláspontját az eseti döntések továbbításával is meg kell jeleníteni.

Az Alaptörvény által előírt jogegység biztosítására vonatkozó kötelezettségből egyenesen következik, hogy a Kúria Büntető Kollégiuma nem hagyható ki semmilyen büntetőjogi jogalkotást érintő jogszabály-tervezet véleményezéséből. Határozott álláspontom, hogy a kollégium véleményét a jogalkotó felé mindig önállóan és semmilyen körülmények között nem az OBH által megszerkesztett véleményben megjelenítve kell továbbítani. Az OBH Jogi Főosztályának ezt érvényesítő korrekt gyakorlatát továbbra is támogatom. Úgy érzem, hogy elnökhelyettesi pozícióból hatékonyabban tudnám megjeleníteni a Kúria szakmai álláspontját.

Szükséges feladat a panaszügyek intézése, amely továbbra sem lehet ítélkező tanács feladata. A jelenlegi elintézési módszer fenntartását tartom indokoltnak.

A büntető ítélkezés nem függetlenítheti magát a tudománytól sem. A tudománynak ugyanis feladata a joggyakorlat tanítása és értelmezése mellett annak véleményezése és adott esetben indokolt, de semmilyen körülmények között sem bántó kritikája. Az egyetemekkel való kapcsolattartás mellett változatlanul indokoltnak és szükségesnek tartom, hogy a Büntető Kollégium minél több bírása vegyen részt az oktatásban, ha lehetőségei engedik, szerezzon tudományos fokozatot és mindenekelőtt a jövő jogász generációjának képzésében is jelenítse meg a Kúria jogi álláspontját. Ezt azért is fontosnak tartom, mert a jogi oktatásban továbbra

sem megoldott a gyakorlati képzés, ezt azonban a gyakorló jogászok által vezetett szemináriumok és előadások útján lehet jelenleg pótolni.

Ezen tevékenységek ellátása során a Büntető Kollégium nemcsak olyan nemes elődök nyomdokait követi, mint Csemegi Károly vagy Finkey Ferenc, de a közelmúlt olyan nagy formátumú tanácselnökeit és bírait, mint Kiss Zsigmond, Édes Tamás, Pálinkás György vagy Katona Sándor; és sorolhatnánk tovább a neveket.

III. A Büntető Kollégium működésére vonatkozó elképzelések

Határozott álláspontom, hogy a Kúria Büntető Kollégiumának működése az alábbi alappilléreken nyugszik:

1. A jogegység biztosítása. Ez megnyilvánul az Alaptörvény által ránk rótt feladatok teljesítésében, valamint a Kúrián belüli és a Kúriának a bírósági szervezeten belüli együttműködésének biztosításában; valamint az Alaptörvénnyel összhangban álló bírói jogértelmezés alaptörvényi követelményének megvalósításában. A Kúria Alaptörvényből eredő felelőssége ezért a legnagyobb a judikatúra egységének megteremtésében. Ez megnyilvánul egyrészt a téves alsóbb fokú bírósági határozatok revíziójában; részint az előremutató elvi jellegű határozatok meghozatalában (jogegységi határozat, kollégiumi vélemény).

Ezzel kapcsolatban teljes mértékben osztom a jogegységi panasz tanács Jpe.I.60.020/2021. számú határozata [56] bekezdésében foglalt kijelentést, mely szerint „A jogegység követelményét az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése rögzíti, kimondva, hogy a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát („ratio decidendi” -t) azonos ügyekben követi.”

2. Konstruktív együttműködés az igazságszolgáltatás többi résztvevőivel. Ez egyrészt az előzőekben már említett kúriai álláspontokat közvetítő kapcsolattartást jelent az alsóbb fokú bíróságokkal. Emellett azonban ugyanilyen fontosnak tartom a megfelelő együttműködést a Legfőbb Ügyészséggel is. Mind a bíróságok, mind az ügyészség álláspontját is figyelembe venni, illetve mérlegelni kell eseti, vagy elvi jellegű döntéseink meghozatalakor.

Ezt a tevékenységet azonban úgy kell folytatni, hogy biztosított legyen a Kúria és Büntető Kollégiumának töretlen tekintélye.

Feladatommak tekintem egy olyan iránymutatást gyakorló, tekintélyt sugárzó kollégium tovább építését és fenntartását, valamint a Kúria építésében való részvételt, amely ezekben a kérdésekben hagyományt építve és fenntartva igazodik a Magyar Királyi Kúria leghíresebb hagyományaihoz.

A fenti alappillérek szem előtt tartása mellett az alábbi konkrét terveket szeretném meghatározni:

- a.) A Büntető Kollégium működésének biztosítása körében továbbra is elengedhetetlen az öttagú tanácsok fenntartása. Szükségesnek tartom a jogalkotó felé azon kívánságom továbbítását, hogy ennek szabályozását a büntető eljárási törvényben is jelenítse meg.

Az elmúlt időszak bebizonyította, hogy az öttagú tanácsok működése bevált és az ítélkező tanácsok megelégedésére szolgál, biztosítva a tanácsok tagjainak konstruktív együttműködését. Magam is egyetértek azzal, hogy egyes kiemelt, elvi jelentőségű ügyekben mind az egységes döntéshozatalt, mind a határozat legitimációját jobban szolgálja az öttagú tanácsban történő ítélkezés. Jelezni szeretném, hogy ez a megoldás mindenben megfelel a Kúria történelmi hagyományainak; az öttagú tanácsok szükségességét pedig Finkey Ferenc már egy 1935-ben keletkezett tanulmányában is kihangsúlyozta.

- b.) A naprakész ítélkezési tevékenység biztosítása és monitorozása. Ennek keretén belül kiemelt jelentősége van a hatályos büntetőeljárás törvénnyel bevezetett hatályon kívül helyező határozatok elleni fellebbezések elbírálására vonatkozó gyakorlat figyelemmel kísérésének. Az alsóbb fokú bíróságok felé egyértelművé kell tenni a kasszációs jogkör gyakorlása feltételeinek helyes értelmezését. A jogorvoslati eljárások során nyomatékosan érvényesítenünk kell azt a minden bíróságra és bíróra kötelező álláspontot, hogy akár az anyagi, akár az alaki jog szempontjából törvénysértő határozatot a bíróság semmilyen perjogi helyzetben nem hozhat, a törvénysértés korrekciója pedig a Kúria törvényi kötelezettsége.

Fentiek kapcsán nem hagyható figyelmen kívül, hogy a jogerő feloldására a legtöbb lehetősége a Kúriának van. Ezen jogkör gyakorlása során figyelemmel kell lenni az Alkotmánybíróság AB 25/2013. (X.4.) határozatában foglaltakra: „A jogerős döntés jogi vagy ténybeli hibáinak kiküszöböléséhez fűződő érdek felülmúlja a döntés tiszteletéhez, illetve ezen keresztül a jogállam stabilitását adó jogbiztonság érvényesüléséhez kapcsolódó érdekeket. Ilyenkor a bírói döntés jogerejének feloldása szolgálja a bírói döntésekbe vetett közbizalom megőrzését és erősítését, mintsem a jogi hibában vagy tévedésben szenvedő döntés jogerejének tisztelete.”

- c.) A naprakész ítélkezés követelményeiből egyenesen következik az időszerűség és a soron kívül intézendő ügyek szem előtt tartása. Elsődleges követelmény, hogy hat hónapon túli ügy a kollégiumban lehetőség szerint ne legyen (ezen kívánalom megfogalmazása körében azonban figyelemmel kell lenni a kiemelt jelentőségű, nagy tárgyi súlyú, és rendkívül nagy terjedelmű ügyek elbírálására). Az esetleges hat hónapon túli ügyek vizsgálata körében folyamatos jelzéssel kell élni a tanácselnökök felé.

Az elmúlt évek mutatóiból megállapítható, hogy az ügyérkezés ugyan kisebb mértékben csökkent, azonban a folyamatban maradt ügyek számának emelkedése az ügyek elnehezülésével és a bírákra, valamint a kollégiumra háruló feladatok jelentős növekedésével magyarázható. Ennek ellenére megállapítható, hogy a befejezések száma az érkezésekhez igazodik.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
érkezett	1964	1658	1544	1414	1527	1549	1577
befejezett	1902	1719	1505	1474	1378	1521	1561
folyamatban maradt	347	286	325	265	414	442	458

A kollégium törekszik arra, hogy a kiemelten magasnak mondható befejezési arányt fenntartsa és a harmadfokú ítélkezés időszerűségét változatlanul biztosítsa.

- d.) Továbbra is kiemelt feladatnak tekintem a jövőben az átgondoltabb felkészülést a mindig esedékes jogszabályi változásokra. Ez jelenti egyrészt a jogszabályok véleményezésében való részvétel megszervezését (amelyre a továbbiakban kívánok utalni), valamint a már elfogadott jogszabályok értelmezését és annak továbbítását az alsóbb fokú bíróságok irányába. Figyelemmel kell kísérni, hogy a jogszabályi változások következtében esetlegesen bekövetkező ellentétes döntések miatt szükséges-e büntető jogegységi határozatok módosítása, vagy hatályon kívül helyezése.
- e.) Rendkívül fontosnak és a jogegységesítés közvetett eszközének tekintem a büntető kollégiumvezetők országos tanácskozását. Ezt a Kúria kollégiumvezetői által elfogadott módszertani elveknek megfelelően évente egyszer kétnapos rendezvényként indokolt megszervezni.

Eredményes és pozitív tapasztalatokat hozó rendezvény volt a 2023. október 25-én megtartott kibővített kollégiumi ülés, amelyet teljes egészében a Kúria szervezett meg és amelyen részt vettek – a törvényszéki kollégiumvezetők mellett – a Legfőbb Ügyészség, az Igazságügyi Minisztérium és a Magyar Ügyvédi Kamara képviselői is.

Annak ellenére, hogy ez a tanácskozás kötelező határozatot nem hozhat – megjegyzem soha nem is hozott –, a közös gondolkodás elengedhetetlenül szükséges, hogy elsősorban a továbbra is jelentős értelmezést igénylő új büntetőeljárás törvény, valamint a bekövetkezett és várható jogszabályi módosítások alkalmazásának gyakorlata egységes legyen. Határozott álláspontom, hogy az értekezletek jogegység biztosításában való szerepe vitathatatlan, ha az abban résztvevő kollégiumvezetők a konszenzus alapján kialakított értelmezéseket bíróságaik felé közvetítik. Erre figyelemmel ezt a tanácskozást a jövőben is fenn kell tartani és meg kell szervezni.

- f.) Megnyugvással észleltük, hogy eddig érdemi büntető tárgyú jogegységi panasz benyújtására nem került sor. Ez azonban nem ösztönözhet minket az odafigyelés mellőzésére. Nemcsak a jogegységi panasz intézményére, de az eltérést vitató önálló felülvizsgálati ok bevezetésére is figyelemmel az elnökhelyettesnek és a tanácselnököknek monitorozniuk kell a határozatokat annak érdekében, hogy ne születessen a Kúria korábban közzétett határozatától indokolatlanul eltérő döntés.
- g.) Továbbra is szükségesnek tartom a joggyakorlat-elemző tevékenység fenntartását. Ez ugyanis egyrészt segíti az alsóbb fokú bíróságok ítélkező, jogszabály-értelmező tevékenységét, másrészt biztosítja a konzultáció lehetőségét az elemzésbe bevont további szervekkel (Legfőbb Ügyészség, Igazságügyi Minisztérium, ügyvédi kar, egyetemek stb.). A joggyakorlat-elemzés ugyan döntésekre épül, azonban a jövőre nézve szolgálhatja a tapasztalati tények feltárása mellett a jogegység biztosítását. Előkészítő anyagul szolgálhat ugyanakkor kollégiumi vélemények meghozatalához. Ilyen feladatot töltött be például az előkészítő ülés vizsgálatára felállított joggyakorlat-elemző csoport.
- h.) Rendkívül fontos feladatnak tartom a Kúria és Büntető Kollégiuma tekintélyének fenntartását és megóvását. A Kúria akár az eseti ügyek elintézése, akár a judikatúra egységét biztosító határozatainak során mindig felülvéleményezést végez. Ezt azonban oly

módon kell tennie, hogy az alsóbb fokú bíróságok számára hitelesen és elfogadhatóan közvetítse álláspontját. Megengedhetetlennek tartom a ma még előforduló tiszteletet nélkülöző kritikai megnyilvánulásokat, illetve a kúriai határozatokról történő, jogszabályi lehetőségeken kívüli álláspontok kialakítását.

- i.) Szükséges folyamatosan figyelemmel kísérni az ügyelosztás törvényes rendjének betartását, az esetleges tévedések elkerülését annak érdekében, hogy az ezzel kapcsolatos megalapozatlan, valós információkat nélkülöző támadásokat ki tudjuk védeni.
- j.) Az előző pontban írtak mellett és ellenére a Büntető Kollégium nem tekinthet el attól, hogy szoros együttműködést tartson fenn az utána következő legmagasabb szintű ítélkező fórumokkal, az ítélőtáblákkal. A már kialakult gyakorlatnak megfelelően fenn kell tartani annak lehetőségét, hogy az ítélőtáblák kollégiumvezetői – úgy is, mint a kollégium döntést hozó aktív tagjai – alakító módon vehessenek részt a kollégiumi vélemények és álláspontok kialakításában.
- k.) Amennyiben arra továbbra is igényt tartanak, indokolt és fontos, hogy továbbra is részt vegyünk a Magyar Igazságügyi Akadémia által szervezett képzéseken, hozzájárulva ezzel kezdő bírák, titkárok és fogalmazók megfelelő irányú képzéséhez, továbbá határozatlan időre kinevezett bírák szakmai továbbképzéséhez. Indokolt emellett, hogy – felkéréseknek megfelelően – továbbra is képviseljük magunkat akár bíróságok, akár más szervek által rendezett konferenciákon.
- l.) Az egységes ítélkezés alakításának elengedhetetlen feltétele, hogy megfelelő felkészülés alapján vegyünk részt továbbra is alakító módon a jogegységi panasz tanács tevékenységében. Szükséges, hogy kifejtjük álláspontunkat mindazon jogi helyzetben, amikor ellentétes döntésekre hivatkoznak. Számos esetben ugyanis az alsóbb fokú bíróságok, vagy akár a Kúria úgy tér el korábban közzétett kúriai határozattól, hogy azt tényleges eltérésnek maga a határozatot hozó tanács eltérő ténybeli, vagy jogi helyzetre figyelemmel nem tartja.
- m.) A Kúria Büntető Kollégiuma nem tekinthet el attól, hogy folyamatosan figyelemmel kísérje az Alkotmánybíróság határozatait. Nemcsak az egyes határozatokat megsemmisítő döntésekre kell odafigyelnünk, hanem monitoroznunk kell az elutasító határozatokat is, hiszen számos, az ítélkezésben hasznosítható gondolatot tudunk azokban is felfedezni. Egyetértek előzőimmel abban, hogy élni kell és lehet az előzőekben írt lehetőséggel.
- n.) Az elnökhelyettesi feladatok körében – a kollégium vezetésén túlmenően – azon feladatokat kell ellátni, amelyekkel a Kúria SZMSZ-ében foglaltakon túlmenően a Kúria elnöke megbízza az elnökhelyettest. Ilyen lehet például a szakági panaszok intézése.

Kiemelt feladat a Kúria és a Kúria álláspontjának megjelenítése nemcsak a kollégiumvezetői értekezleteken, hanem egyéb szakmai- igazgatási kérdéskörben tartott rendezvényeken, illetve tudományos fórumokon. Nyilvánvaló, hogy ezt a feladatot elnökhelyettesi pozícióból célszerű ellátni.

IV. Kollégiumvezetői tevékenység összefoglalása, elért célok

Az eltelt rövid időben sikerült a nyugdíjazások miatt megüresedett álláshelyeket betölteni és valamennyi tanácsban két tényleges tanácselnöki pozíciót biztosítani.

A 2021. június 22. napja óta tartó kollégiumvezetői tevékenységem során az egyik legfontosabb eredménynek tartom valamennyi kollégiumi vélemény átdolgozását az időközbeni jogszabályi változásokra figyelemmel. Ez igen jelentős munkaterhet rótt a kollégiumra, amelyben valamennyi bíró részt vett. A kollégium tagjai példamutató pontossággal, határidőre készítették el a rájuk kiosztott kollégiumi vélemények átdolgozását, melynek eredményeként – hosszas tanácskozás-sorozatot követően – sikerült egységes szerkezetbe foglalt véleményben dönteni a korábbi döntések módosításáról, fenntartásáról, illetve fenn nem tartásáról.

A feladatot vállaló kollégákból kialakítottam egy úgynevezett jogszabály-veleményező munkacsoportot, amely minden esetben képes volt eleget tenni a Kúria mint legfelsőbb bíróság tekintélyéhez nem méltóan rövid határidőben meghatározott vélemények elkészítésére vonatkozó igényeknek.

A Büntető Kollégium sokrétű feladatainak és a jogegység biztosításának szükségszerű követelménye a hatékony szakmai párbeszéd fenntartása a kollégiumon belül, továbbá más hivatásrendekkel, a jogalkotásban résztvevő kollégákkal és mindenekelőtt a bírósági szervezetrendszer további szintjein ítélkező és azokat vezető bírákkal. Vallom ugyanis, hogy két monológ nem egyenlő egy dialógussal.

Ezért jelentős eredményként kell elkönyvelni azt a minden tekintetben megfelelő szakmai és emberi kapcsolatot, amelyet az Igazságügyi Minisztérium büntető jogalkotásért felelős helyettes-államtitkárságával sikerült kialakítani. Ennek köszönhetően számos, a Kúria Büntető Kollégiumának véleményét, állásfoglalását és gyakorlatát tükröző jogszabály-módosításra került sor.

Sikerült fenntartani a kölcsönös tiszteleten alapuló szakmai kapcsolatot az ítélőtáblák és törvényszékek büntető kollégiumvezetőivel és bíráival. Ennek megfelelően egyre több kollégiumi ülésen és azon kívüli rendezvényen várják el a kollégiumi bírák részvételét.

Ennek egyik folyamánya az előzőekben már említett kibővített kollégiumi ülés, amely lényegében a kollégiumvezetők és a Kúria bírójának együttes szakmai konzultációját biztosítja.

A korábbi módszertannak megfelelően sikerült felújítani a Kúriai Szakmai Napok rendezvényeit, amelyen tanácselnökök és bírák workshop keretében a csoportok közötti „vetérforgó-rendszerben” folytattak a visszajelzések szerint nagyon sikeres szakmai megbeszéléseket. Ezek során mindig figyelemmel voltunk arra, hogy olyan témaköröket határozzunk meg, amelyek valamennyi bírósági szinten ítélkező bírák érdeklődésére számot tartanak.

A korábbihoz képest kisebb mértékben átstrukturáltan tartjuk havi rendszerességgel a tanácselnöki értekezleteket, amelyeken részint a kollégiumot érintő kérdéseket, valamint aktuális szakmai problémákat, felvetéseket beszélünk meg.

Az előző évek ügyforgalma alapján a nehézségek ellenére is megállapítható, hogy az ügyek túlnyomó többsége három hónap alatt befejeződött. Az ezt követő legmagasabb érték a 6-12 hónap közötti befejezési időszakra tehető, azonban ez a szám nem sokkal marad el a 3-6 hónap közötti befejezések számától. 2023. évben összesen 3 darab 1-2 év között befejezett ügy volt, és ebben az évben egyetlen ügy befejezése sem húzódott el 2-3 évig. A Büntető Kollégium időszerűsége ezért, a nehézségek ellenére sem romlott.

Mindezekre figyelemmel úgy érzem, hogy az eltelt időben a kollégium vezetésére vonatkozóan sikerült megfelelő tapasztalatot szereznem.

V. A kollégium munkamódszere

A kollégium munkamódszere egyértelműen lekövethető a kollégium ügyrendjéből és munkatervéből. Ez egyrészt a következő elnökhelyettest is köti, másrészt az abban foglaltaktól eltérni jelen helyzetben nem indokolt. Esetleges eltérésre kizárólag a járványhelyzet alakulása miatt kerülhet sor.

A tételes szabályba foglaltak mellett indokolt azonban az alábbiakat kiemelni:

1. A kollégiumnak – a rendkívül gyakori jogszabály-módosításokra figyelemmel – szinte napi feladata a jogszabály tervezetek véleményezése. Ezeket a jogszabály-véleményező csoport mellett valamennyi tanácselnök és a jogszabálymódosítási javaslat jelentőségétől függően valamennyi bíró és titkár megkapja. A beérkezett véleményeket a csoport, majd az elnökhelyettes összesíti, megvitatja és elkészíti a végleges javaslat tervezetét. Kívánatos lenne, hogy ezt a tanácselnöki értekezlet is megvitassa, azonban a rendszerint rendkívül rövid időkeret erre már nem ad lehetőséget. Kisebbségi jelentőségű jogszabály-tervezetek véleményezését kevesebb résztvevő vagy az elnökhelyettes egyedül elvégzi.

Ismételten szükséges megjegyezni, hogy sokszor méltatlanul rövid határidő áll rendelkezésünkre, gyakran a büntető ítélezést közvetlenül érintő jogszabály-tervezetek esetén is. Határozott álláspontom, hogy a Kúria Alaptörvényben foglalt feladataira tekintettel indokolt lesz a jövőben intézkedéseket tenni annak érdekében, hogy a Kúria a tervezeteket a jogalkotótól közvetlenül kapja meg és így – gyakran napokat nyerve – megalapozottabb és megfontoltabb véleményeket tudjon előterjeszteni.

2. A kollégium vezetőjének és helyettese munkájának segítségét hagyományainknak megfelelően – noha tudjuk, hogy erre külön státusz nem létezik – továbbra is egy kijelölt előadó bíró, mint a „kollégium jegyzője” végzi. Feladatait elnöki kijelölés rögzítette az alábbiaknak megfelelően:
 - A tanácselnöki értekezletek jegyzőkönyveinek vezetése, emlékeztető elkészítése.
 - A kollégiumi ülések jegyzőkönyvének elkészítése, hitelesítése.
 - A jogszabályok folyamatos figyelemmel kísérése.

- Részvétel a kollégiumi munka előkészítésében, a kollégium által elkészített és elfogadott szakmai anyagok gondozása.
 - Az egyik legfontosabb feladat a kollégiumvezetők tanácskozására történő felkészülés során a szakmai anyagok előkészítése, rendszerezése, gondozása.
 - A kollégium szakmai anyagainak előkészítése és a kollégiumi ülésen elfogadott szakmai anyagok gondozása.
 - Mindazon további feladat, amit az elnökhelyettes, illetve a tanácselnöki értekezlet a jegyző hatáskörébe utal.
3. Az országos jelentőségű jogértelmezési kérdések esetén először a tanácselnöki értekezlet álláspontját kell kialakítani, amelyre vagy amely mellett az elnökhelyettes bevonhatja az ítélőtáblák kollégiumvezetőit. Ezt követően kerül sor előadó által a kollégiumi vélemény tervezetének megfogalmazására, amelyet először a tanácselnöki értekezlet vitat meg. Az itt kialakított szövegtervezet kerül azután végleges megtárgyalásra és szavazásra a kollégium elé, amelyre szükség szerint indokolt lehet meghívni a Legfőbb Ügyészség és az Országos Ügyvédi Kamara képviselőit.

VI. A kollégium és tanácsai

A Kúria Büntető Kollégiumának teljesjogú tagja az öt ítélőtábla kollégiumvezetője. Jelenlétüket rendkívül fontosnak tartom, hiszen ők nem az alsóbb fokú bíróságok „néptribunusai”, hanem a Kúria Büntető Kollégiumának alkotó részesei és felelős résztvevői a kollégium döntéseinek.

Ennek kapcsán továbbra is figyelemmel kell lennünk az ítélőtáblák kollégiumainak szakmai álláspontjára, hiszen azok egyben közvetítik a hozzájuk tartozó törvényszékek szakmai észrevételeit is. Annak ellenére, hogy egy-egy régió álláspontját közvetítik, részesek a Kúria Büntető Kollégiuma valamennyi álláspontja kialakításában.

Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a Kúria fellebbviteli bírósággént működik, fellebbviteli tanácsokban pedig a bírácoknak tudniuk kell együtt gondolkodni, működni az ítélkezésben és élni a mindennapokat.

Úgy vélem most lehetőség van közel egy évtizedig tartó időszakra működőképes, szakmailag felkészült, a jogegységet szolgáló és kifelé azt képviselni képes kollégium fenntartására. Olyan kollégium szükséges, amely tükrözi a szakmai tudást és tapasztalatot és az egész ország bíróságai által elfogadott jogértelmezést. Finkey Ferenc fogalmazta meg, hogy „Minden törvény és minden jogszabály eredménye az azt alkalmazó tisztviselők egyéniségén fordul meg”, „...a felsőbb bíróság, mint tapasztaltabb és nyugodtabb temperamentumú bírói egyénekből alakított végső fórum ítéletében kötelesek a felek megnyugodni.”. Határozott álláspontom, hogy most lehetőség nyílik arra, hogy a fenti elveknek megfelelően működő kollégiumot tartsunk fenn.

Mindezek ellenére nekem is ki kell jelentenem, hogy a Büntető Kollégium naprakész, időszerűen ítélkezik és a növekvő ügyteherre figyelemmel indokolt az alábbiakban foglalt változtatások megfontolása.

Az elnökhelyettesi tevékenység ellátása során fontosnak és indokoltnak tartom segítők bevonását és a munka racionális megosztását. Egy vezetőnek kellő bölcsességgel kell rendelkeznie ahhoz, hogy maga köré segítőköt tudjon gyűjteni, és ki tudja adni saját kezéből a tennivalók egy részét. Ennek megvalósítása keretében jött létre a jogszabály-veleményező csoport és működik hatékonyan a tanácselnöki értekezlet. Emellett egyes feladatok ellátásába a bírák is bevonhatók.

Magam is támogatom a főtanácsadói rendszer fenntartását a kellő titoktartás biztosítása mellett.

VII. A kollégium jövőjét illető elképzelések

A Kúria Büntető Kollégiumának ügyforgalma rendkívül jelentős, érezhető mértékben nem csökken. A 2023. évet figyelembe véve az egy tanácselnökre eső átlagos ügyek száma 256, míg az egy előadó bíróra eső ügyek száma 162. Kétségtelen, hogy az elmúlt évek statisztikáját figyelembe véve a kollégium képes volt ellátni törvényi feladatait. Ez azonban hosszú távon már nem feltétlenül biztosítható. Az ügyelosztási rend szerint megfelelően szabályozott például a helyettesítés, de ez jelentősen elnehezül abban az esetben, amikor olyan két tanács között kell megoldani a helyettesítést, amelyek azonos napon „tárgyalnak”. Szinte megoldhatatlan problémát jelentene, ha egy bíró huzamosabb ideig lenne távol, például kórházi kezelésen. A Nemzetközi Főosztály által folyamatosan megküldött nemzetközi képzéseken való jelenlét így lényegében elképzelhetetlen.

Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a munkateher növekedését és súlyát az egyes ügyek tartalmához és az ügyiratok mennyiségéhez is viszonyítani kell. Harmadfokú eljárásban a bizonyítékokat is vizsgálni kell és elengedhetetlen a teljes nyomozati iratok áttanulmányozása. Hasonló a helyzet a hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés elbírálása során is. A büntetőügyek jelentősebb terjedelműek, ami a felkészülés idejét és terhet szükségszerűen növeli meg. Nem kell feltétlenül nagy terjedelmű ügyekből példát venni, elég csak utalni a kényszerintézkedésekre, amelyekben az EJEB folyamatosan marasztalja el Magyarországot és várja el a nagyobb terjedelmű, részletes indokolást.

Kiemelt felelősséget ró a Kúriára (természetesen valamennyi kollégiumra) a jogegység biztosításával járó feladatok teljesítése, így a precedensértékű határozatok szükségszerűen nagyobb terjedelmű és részletesebb indokolása is. Már nem mondható el, hogy a Kúria kizárólag csak az eljárási törvényekben írt jogorvoslati feladatait teljesíti.

A kollégium eddig átlagon felüli munkabírással teljesített, de a leterheltség magában hordozza az egészségi állapotban bekövetkező negatív változás lehetőségét is. Megnö a hiba és az ellentétes határozatok hozatalának lehetősége is. A kifáradás már most tetten érhető a ritkán előforduló írásba foglalási késedelmek esetén.

Nem hagyhatók figyelmen kívül azok a többlet feladatok sem, amelyek a mindennapi ítélkező tevékenységtől függetlenül jelentkeznek a kollégiumban. Ide sorolható például a biztonsági vezetői, honvédelmi felelősi, integritás-felelősi, oktatásfelelősi, európai jogi szaktanácsadói állandó feladatok ellátása, valamint az eseti felkéréseknek eleget téve előadások tartása,

képzéseken, konferenciákon való részvétel és mindenekelőtt az ítélőtáblák és törvényszékek kollégiumi ülésein való megjelenés.

Mindezekre figyelemmel elengedhetetlennek tartom a Büntető Kollégium tanácsainak bővítését. Tekintettel arra, hogy az elnökhelyettesi álláshely a kollégiumon kívülinek tekintendő, három betöltetlen álláshely áll rendelkezésünkre. Természetesen a legnagyobb segítség egy önálló negyedik tanács felállítása lenne, de amennyiben ez nem megvalósítható, lehetőség van három bírói álláshely pályázat útján történő meghirdetésére és ennek folyamánként három hattagú tanács felállítására. Ez a megoldás tanácson belül biztosítaná – például a betegség esetén szükséges – helyettesítést. Könnyítene ugyanakkor az előadó bírókra háruló munkaterhen is.

A nemrégiben munkába állt három új bírósági titkár nagyon szerencsés módon vált be. Jelentős segítséget nyújtanak az egyes tanácsokban a tényleges ítélkezési feladatok ellátásához. Nagyban segítené a tanácsok munkáját egy-egy további bírósági titkár, akik az előadó bírák mellé beosztva tudnák segíteni a felkészülést, illetve határozat-tervezetek elkészítését.

Ugyancsak a bírák munkájának segítését szolgálná egyes főtanácsadók szorosabb kollégiumba történő integrálása.

Az előzőeken túlmenően az egyik legfontosabb elérendő célnak tekintem a kollégiumvezető-helyettesi státusz megteremtését a Büntető Kollégiumban is. Ennek indokolása során nem a kollégium létszámából kell kiindulni, hanem a vezetőre háruló elvégzendő feladatokból, amelyek lényegében valamennyi kollégiumban azonosak. Az elnökhelyettesi funkció betöltése esetén elengedhetetlen egy olyan helyettes közreműködése, aki elsősorban az elnökhelyettes akadályoztatása esetén látna el kollégiumvezetői feladatokat, illetve a kollégiumot vezető elnökhelyetessel történő munkamegosztás szerint végezné tevékenységét.

A bírák munkáját segítő személyek kiválasztása során, valamint a jövőben bekövetkező bírói pályázatokról történő állásfoglalások esetén úgy gondolom támogatni kell a tehetséges, de már a hivatás gyakorlása során bizonyított fiatal tehetségeket és őket segíteni egyéni útjukon. A kollégium zavartalan működése, a magas szakmai színvonal fenntartása és a jogegység biztosítása érdekében tehetségüket fel kell mérni, őket egyenlő partnernek kell nevelni és közreműködni abban, hogy a Kúria tekintélyéhez méltó szellemi óriásokká nőjék ki magukat. Isaac Newton után szabadon elmondhatjuk, hogy az óriások válláról a törpe is messze lát, a törpék viszont nem tudják felemelni az óriást, ezért senki sem lát messze.

Mindezek összefoglalásaként a kollégiumot vezető elnökhelyettes legfőbb feladatának és céljának a jogegység következetes biztosítását, a Kúria Büntető Kollégiuma szakmai tekintélyének növelését és képviselését tekintem.

VIII. Záró gondolatok

Tisztelni kell elődeinket és eredményeiket, mert ez nemcsak emberileg minősít minket, hanem könnyebbé teszi mindennapi munkánkat és biztosítja annak stabilitását. Figyelemmel és tisztelettel kell viszonyulni azokhoz, akik lekövezték azt az utat, amelyen járunk és megkönnyítették alaptörvényi kötelezettségeink teljesítését. Mindezt szeretném kiegészíteni Kierkegaard gondolataival: „Az életet csak hátra tekintve lehet megérteni, de élni előre nézve kell.”

A jelenkor és a jövő kihívásait is szem előtt kell tartani az elnökhelyettesnek, amikor részt vesz a munkában, de abban alkotó módon részt is vesz. Mindennek eredményét pedig tudnia kell képviselni. Az elnökhelyettesnek – aki a Kúrián kiemelt felelősségű pozíciót tölt be – figyelemmel kell lennie arra is, hogy biztosítsa munkatársai számára a kiegyensúlyozott munkateher mellett a nyugodt munkavégzést is.

Az elnökhelyettesnek nem megkövetelnie kell a tiszteletet, hanem szakmai tudása és felkészültsége alapján kell olyan tekintélyt és elfogadást sugározni, amely mind a Büntető Kollégium valamennyi munkatársa, mind az ország bíróságai részéről képes kivívni a tekintélyt. A vezetőt ugyanis nem a pozíciója, hanem a jelleme teszi értékessé, példaképpé. 32 éve bíraskodom, ebből 23 éve fellebbviteli bíróként, illetve tanácselnökként. Ennek során végig jártam a bírói szinteket és láttam el kizárólag szakmai vezetői feladatokat.

Mindezekre tekintettel úgy gondolom, hogy az előzőekben kifejtett feladatok ellátására és célok megvalósítására képes vagyok.

Valamennyi tervem, elképzelésem és álláspontom legteljesebb összefoglalását Deák Ferenc gondolataival szeretném kifejezni: „Igyekezünk becsületes úton sikert szerezni becsületes törekvéseinknek, de a tüsténti siker reménye nélkül is teljesítsük kötelességünket.”

Budapest, 2024. február 21.

Dr. Csák Zsolt
kollégiumvezető